

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Rozbijanie frazeologizmów w twórczości Wisławy Szymborskiej

Author: Aleksandra Dusza, Katarzyna Krulicka

Citation style: Dusza Aleksandra, Krulicka Katarzyna. (2016). Rozbijanie frazeologizmów w twórczości Wisławy Szymborskiej. W: E. Jaskółowa, D. Krzyżyk, B. Niesporek-Szamburska, M. Wójcik-Dudek; przy współpracy D. Jagodzińskiej i A. Zok-Smoły (red.), "Edukacja polonistyczna jako zobowiązanie : powszechność i elitarność polonistyki. T. 2" (S. 387-394). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Aleksandra Dusza
Katarzyna Krulicka

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Rozbijanie frazeologizmów w twórczości Wisławy Szymborskiej*

Podstawa programowa w zakresie języka polskiego zakłada łączenie treści językowych i literackich. W uwagach do wymagań szczegółowych wyraźnie zaznaczono: „język jest bowiem tworzywem literatury i owe wzajemne relacje obu zostały wpisane do treści nauczania tak, by maturzysta był świadom różnych funkcji zarówno języka, jak i literatury”¹. Przygotowany cykl lekcji języka polskiego pt. *Rozbijanie związków frazeologicznych w twórczości Wisławy Szymborskiej* jest propozycją zespolenia zagadnień językowo-literackich. Taki sposób integrowania treści pozwala uświadomić uczniom, że warsztaty językoznawcy i literaturoznawcy często się przenikają i dopełniają.

Świadomość językowa kreowana w szkole ponadgimnazjalnej pomaga w wyszukiwaniu sensów głębokich, ukrytych w warstwie

---

* Inspirację do napisania niniejszego artykułu autorki zaczerpnęły z działań Koła Kultury Języka Polskiego, działającego przy Instytucie Języka Polskiego Uniwersytetu Śląskiego, którego członkinią jest jedna z autorek. Koło przygotowało zajęcia dodatkowe dla gimnazjalistów, podczas których uczniowie pogłębiali wiedzę na temat frazeologii. Autorki pragną podziękować Członkom Koła, w szczególności Aleksandrze Mól, Marii Zając, Barbarze Matuszczyk, Annie Wójciuk, Mateuszowi Klai oraz opiekunowi Koła, dr Kindze Wąsińskiej, która była pomysłodawczynią warsztatów.

¹ Podstawa programowa z komentarzami. T. 2: *Język polski w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum*. Zob. <https://men.gov.pl/wp-content/uploads/2011/02/2b.pdf>, s. 84 [data dostępu: 10.01.2015].

leksykalnej różnych tekstów, w tym poetyckich, zatem połączenie kształcenia umiejętności językowych z analityczno-interpretacyjnymi wydaje się rozsądnym posunięciem. Propozycja cyklu lekcji zakłada analizę i interpretację wybranych utworów Wisławy Szymborskiej, jednak w tej samej funkcji można wykorzystać twórczość wielu poetów, szczególnie dwudziestowiecznych, którzy eksperymentują z językiem.

Celem cyklu lekcji jest analiza i interpretacja wierszy Szymborskiej, ze szczególnym uwzględnieniem warstwy językowej. Stopniowe zagłębianie się w skomplikowaną strukturę utworu, odkrywanie sensów ukrytych w przemyślanych zabiegach językowych pozwoli na wypuklenie kwestii językowych dotyczących frazeologii. Poruszone zostaną również zagadnienia związane z kompetencją językową, kategoriami błędu i innowacji językowej oraz z ich rolą w komunikacji, także literackiej. Pozwoli to na wyczulenie uczniów na występujące nie tylko w literaturze zamierzone gry słowne, które niosą ukryte treści.

Proponowany cykl lekcji zakłada integrowanie treści literackich i językowych. Poezja Wisławy Szymborskiej przyciąga uwagę słowem, to język jest dla poetki podstawowym komunikatorem międzyludzkim. Językiem przedstawia i opisuje rzeczywistość, buduje obraz świata i problemów ludzkich, udziela rad i przestrzega przed niemożliwymi do uniknięcia sytuacjami w życiu każdego człowieka. O świecie językowym w twórczości Szymborskiej wypowiada się Ryszard Nycz: „Dzięki niezwykle panowaniu poetki nad logiką języka, jego sprzecznościami i absurdami, jego precyzją i wieloznacznością, powszechną zrozumiałością i zawiłościami — owe, chwythane w jego sieć, bardzo drobne nieraz *szczegóły* i *epizody* zyskują niespodziewaną wielowymiarowość i pojemność”². Irena Szczepankowska, autorka książki *Człowiek, język, wizja świata w poezji Wisławy Szymborskiej*, nawiązuje do językowości poezji we wstępie swojej publikacji: „Poetka należy do tych artystów słowa, dla których jest ono nie tylko doskonałym — pod ich piórem — narzędziem interpretacyjnym świata, lecz często także przedmiotem refleksji, bytem autonomicznym, światem samym w sobie, wartym uwagi nie mniej niż rzeczywistość pozajęzykowa”³. Ewa Jaskółowa w swym artykule *Język jako „zepsute narzędzie” porozumienia. O poezji*

² S. BALBUS: *Wisława Szymborska — szkic do portretu i jedno zbliżenie*. W: *Lektury polonistyczne. Literatura współczesna*. T. 1. Red. R. NY CZ, J. JARZĘBSKI. Kraków 1997, s. 344.

³ I. SZCZEPANKOWSKA: *Człowiek, język, wizja świata w poezji Wisławy Szymborskiej*. Białystok 2013, s. 9.

Wisławy Szymborskiej skupia się na podstawowym narzędziu komunikacji — języku: „Fenomen bowiem poezji Wisławy Szymborskiej tkwi właśnie w formie wypowiedzi. Materia słowna, rozsypane związki frazeologiczne, niezliczone konstrukcje anaforyczne i wyliczenia, układy paralelne i antytetyczne, wyrażenia oksymoroniczne i kontrasty — to tylko pobieżny katalog zabiegów językowych, które nie mogą zostać niezauważone”⁴.

Prezentowany cykl został podzielony na dwie jednostki tematyczne. Temat pierwszej lekcji: *O co w tym chodzi? Czyli jak rozpoznać frazeologizmy w mowie i utworach poetyckich* wprowadza uczniów w rzemiosło językoznawcze. Jego celem jest przypomnienie definicji związku frazeologicznego oraz rozszerzenie jej w taki sposób, aby uczniowie mogli wykorzystać tę wiedzę w dalszej części zajęć. Podczas omawiania związków frazeologicznych nauczyciel wspólnie z uczniami tworzy krótką notatkę zawierającą najpotrzebniejsze informacje z zakresu frazeologii.

Przykładowa notatka:

Związek frazeologiczny to utarte, tradycyjne połączenie wyrazowe, odtwarzane w całości tak samo jak pojedyncze wyrazy danego języka. Od zwykłych połączeń słownych różni się przede wszystkim tym, że jego znaczenie nie jest sumą znaczeń elementów składowych⁵.

Cechy związku frazeologicznego:

Nieciągłość składu polega na tym, że we frazeologizmie przynajmniej jeden z jego elementów składowych występuje poza związkiem frazeologicznym jako samodzielny wyraz.

Globalność znaczenia przejawia się w tym, że znaczenie całego frazeologizmu nie jest sumą znaczeń jego składników.

Stałość formy, czyli niezmienność kształtu.

Utrwalenie w systemie językowym, które sprawia, że związek jest ogólnie zrozumiały i funkcjonuje w tekstach na podobnej zasadzie jak zwykły wyraz⁶.

Źródła związków frazeologicznych:

Biblia, mitologia, literatura, historia, obyczaje, podania i legendy, życie codzienne: wojsko, rolnictwo, kulinaria, gwary miejskie, rzemiosło, obserwacja zachowań ludzi i zwierząt.

⁴ E. JASKÓŁOWA: *Język jako „zepsute narzędzie” porozumienia. O poezji Wisławy Szymborskiej*. W: „Biblioteka Postscriptum Polonistycznego. Interpretacje” nr 1. Red. J. TAMBOR, Katowice 2012, s. 27.

⁵ *Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN*. Red. A. MARKOWSKI. Warszawa 2004, s. 1700–1701.

⁶ A. MARKOWSKI: *Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne*. Warszawa 2012, s. 160.

Kolejnym etapem lekcji jest głośne odczytanie utworu Wisławy Szymborskiej *W zatrzęsieniu*⁷ z tomu *Chwila* oraz zastanowienie się nad ogólnym sensem wiersza. Następnie uczniowie zostają poproszeni przez nauczyciela o wskazanie występujących w utworze związków frazeologicznych. Praca na lekcji z tekstem literackim skłania młodych ludzi do zadawania pytań, co z pewnością pomoże im w interpretacji wiersza. Po odszukaniu frazeologizmów w utworze *W zatrzęsieniu* nauczyciel prowokuje dyskusję w klasie pytaniem: *Dlaczego pisarka zastosowała owe związki frazeologiczne w swoim wierszu?*. Zainspirowani pytaniem uczniowie dyskutują o tym, jakie znaczenia niosą frazeologizmy w kontekście całości wiersza. Korzystając z pomocy słowników frazeologicznych, tworzą w zeszytach tabele, wpisując do nich złożenia i ich objaśnienia słownikowe (tabela 1.).

Tabela 1

Związki frazeologiczne i ich słownikowe objaśnienia⁸

Związek frazeologiczny	Znaczenie
<i>Wyfrunąć, wyfrunąć, np. w świat</i>	‘o kimś już dorosłym; usamodzielnąć się, opuszczając dom rodzinny’
<i>Pasować jak ulał</i>	‘w odniesieniu do czegoś, kogoś, jest ściśle z czymś lub z kimś powiązane’
<i>Typ, łotr spod ciemniej gwiazdy</i>	‘o człowieku bardzo złym, podłym, nikczemnym’

Źródło: Opracowanie własne.

Pierwsza z dwóch proponowanych lekcji cyklu wprowadza uczniów w tematykę językową poezji Wisławy Szymborskiej. Pokazuje ważną rolę języka na przykładzie utworu *W zatrzęsieniu*. Uczniowie powtarzają i utrwalają podstawowe wiadomości o związkach frazeologicznych, odnajdują i odczytują ich znaczenia w wierszu. Podejście do analizy i interpretacji pod kątem wprowadzonych przez pisarkę przekształconych i zmienionych frazeologizmów pomoże uczniom pokazać i raz jeszcze udowodnić ważność łączenia literackiego piękna z językową komunikacją w poezji noblistki. Przedstawiona lekcja, wprowadzająca uczniów w twórczość pisarki,

⁷ W. SZYMBORSKA: *W zatrzęsieniu*. W: EADEM: *Chwila*. Kraków 2002, s. 7.

⁸ Tabela zawiera znajdujące się w utworze *W zatrzęsieniu* związki frazeologiczne oraz ich słownikowe objaśnienia pochodzące z: S. SKORUPKA: *Słownik frazeologiczny języka polskiego*. T. 1. i 2. Warszawa 1985; *Wielki słownik frazeologiczny z przysłowiami*. Oprac. A. KŁOSIŃSKA i in. Warszawa 2009.

umożliwi także zbadanie znaczenia frazeologizmów w utworach oraz pozwoli odpowiedzieć na pytanie o funkcje, jakie te wyrażenia mogą pełnić.

Druga lekcja pomoże uczniom oswoić się z podejmowanymi przez poetkę eksperymentami z językiem. Dzięki przedstawieniu uczniom kolejnych utworów Szymborskiej – *Utopia*⁹, *Radość pisan*¹⁰ i *Prospekt*¹¹ – wyraźnie można wskazać typowe dla noblistki gry słowne, które angażują czytelnika, stawiając go w roli śledczego. Przyjęcie tej roli uatrakcyjni zajęcia i zaktywizuje uczniów do podawania w wątpliwość utartych wyrażen i znanych sensów. Wyśledzenie frazeologizmów stanowi jedynie przyczynek do dalszych rozważań interpretacyjnych i językowych. Próby dopasowania oryginalnych związków frazeologicznych do ich przekształconych wersji (tabela 2.) wymuszają pytanie o to, jaki jest cel takiego zabiegu poetyckiego. Odkrycie wewnętrznych napięć, ogniskujących i nadających nowe znaczenia, najłatwiej pokazać w formie tabelki lub mapy, które wyraźnie uwypuklą prowadzoną z czytelnikiem grę.

Tabela 2

Zestawienie frazeologizmów i ich przekształceń¹²

Podstawowa wersja frazeologizmu i jego wyjaśnienie	Znaczenie związku w utworze (funkcja)	Przekształcony związek frazeologiczny w utworze
1	2	3
<p>Stać na twardym, pewnym gruncie 'mieć utrwaloną, ustabilizowaną pozycję'.</p> <p>Stanąć na gruncie czegoś 'przyjąć jakąś zasadę, uznawać jakąś ideę za podstawę swoich poglądów lub działań'.</p>	<p>Ukazanie dwóch dróg interpretacyjnych: jako pełnej formy związku frazeologicznego <i>stanąć na gruncie czegoś</i> lub przekształcenia frazeologizmu. Owe „dowody” mogą stać się swoistą podstawą działań. Można jednak potraktować wers jako przekształcenie związku <i>stać na twardym, pewnym gruncie</i>. W tym wypadku dookreślenie rodzaju gruntu <i>twardy, pewny</i> zostaje zastąpione przez słowo <i>dowody</i>.</p>	<p><i>Tu można stanąć na gruncie dowodów (Utopia)</i></p>

⁹ W. SZYMBORSKA: *Utopia*. W: EADEM: *Wielka liczba*. Warszawa 1976, s. 41.

¹⁰ EADEM: *Radość pisan*. W: EADEM: *Widok z ziarnkiem piasku: 102 wiersze*. Poznań 1996, s. 36–37.

¹¹ EADEM: *Prospekt*. W: EADEM: *Wszelki wypadek*. Warszawa 1972, s. 15–16.

¹² Tabela przedstawia materiał prezentowany na slajdach. Zawarte w niej zostały zebrane związki frazeologiczne i ich analiza porównawcza z oryginalnie brzmiącymi wyrażeniami, uzupełniona o istotę nadanego sensu utworu.

cd. tab. 1

Podstawowa wersja frazeologizmu i jego wyjaśnienie	Znaczenie związku w utworze (funkcja)	Przekształcony związek frazeologiczny w utworze
1	2	3
<p>Im dalej w las, tym więcej drzew 'trudności piętrzą się wraz z rozwojem sytuacji'.</p> <p>Dolina płaczu, łez 'o ziemi jako miejscu cierpień'.</p>	<p>Reinterpretacja powiedzenia: <i>im dalej w las, tym więcej drzew</i>. Naturalnie z wyrażeniem wiąże się obraz stopniowego zaciemniania, utrudniania sytuacji. W utworze jednak ta ciemność zostaje przełamana — las nie zamyka się wokół nas, lecz otwiera kolejne możliwości. W tym przypadku prawdopodobnie ukazuje więcej odcieni życia na ziemi, przy założeniu, że Dolina Oczywistości jest grą z wyrażeniem <i>dolina płaczu/łez</i>. Paradoks „otwarcia” na Dolinę Oczywistości polega także na tym, że punktem obserwacyjnym jest wyspa.</p>	<p><i>Im dalej w las, tym szerzej się otwiera Dolina Oczywistości (Utopia)</i></p>
<p>Wypływać na wierzch 'coś stało się jawne'.</p>	<p>Przekształcenie i połączenie dwóch związków frazeologicznych. Celem tego zabiegu jest podkreślenie ujawniania się prawdy.</p>	<p><i>Z dna odrywa się prawda i lekko na wierzch wypływa (Utopia)</i></p>
<p>Nie do pojęcia 'nie do uwierzenia, nie do wiary'.</p>	<p>W tym wersie nakładają się dwa znaczenia wyrażenia <i>nie do pojęcia</i> — dosłowne i przenośne. Zakończenie utworu można zinterpretować dosłownie, łącząc życie z morzem (topielą). W takim ujęciu życie jest chaosem, niezrozumiałością. Natomiast sens przenośny odwołuje się do pewnej dozy niewiarygodności. W tym wypadku sama decyzja o życiu wydaje się nie do pojęcia, gdyż życie jest niebezpieczne, niepewne.</p>	<p><i>W życiu nie do pojęcia (Utopia)</i></p>
<p>Czarno na białym 'niezbicie, niewątpliwie, oczywiście, dobitnie; też: na piśmie, w druku'.</p>	<p>Gra z czytelnikiem polega na dwuznaczności wyrażenia <i>czarno na białym</i> — napisane, a jednocześnie wyraźne, jasne, niezbite. W utworze przedstawiany jest świat pisany, tworzony za pomocą słowa, dlatego związek frazeologiczny jest tu dwuznaczny.</p>	<p><i>Inne, czarno na białym, panują tu prawa (Radość pisania)</i></p>

cd. tab. 1

1	2	3
Ugiąć się pod ciężarem czegoś 'nie móc podolać czemuś, nie radzić sobie z czymś'.	Wizja świata zależy od człowieka, który decyduje o tym, jak zachowują się elementy jego świata. Jest to również swoiste przeciwstawienie się siłom represjonującym.	<i>Ani zdźbło się nie ugnie pod kropką kopytka (Radość pisania)</i>
	Przekształcenie związku frazeologicznego służy połączeniu dwóch sfer — biologicznej i intelektualnej. Wyspa idealna udziela odpowiedzi, rozstrzygając różne kwestie, a jednocześnie ciężar odpowiedzi jest zbyt wielki, by sobie z nim poradzić.	<i>Krzaki aż uginają się od odpowiedzi (Utopia)</i>
Spać (jak kot) na czterech łapach 'wyjść cało z opresji'. Odbicie się od czegoś, np. od dna 'odejść, odchodzić, oddalić się od czegoś'.	Odwołanie się do kompetencji językowej odbiorcy. Przekształcenie frazeologizmu <i>spadać na cztery łapy</i> podkreśla ironiczne przesłanie utworu. Odwrócenie przestrzenne sprawia, że upadek wcale nie jest bezpieczny i bezbolesny; jest wręcz niebezpieczny.	<i>Za cztery łapy spadania* (Prospekt)</i>

* Zob. A. PAJDZIŃSKA: *Bez wyjścia z siebie (frazeologizmy w poezji W. Szyborskiej)*. W: EADEM: *Frazeologizmy jako tworzywo współczesnej poezji*. Lublin 1993. Autorka analizuje przykłady: *w życiu nie do pojęcia* (s. 220) oraz *za cztery łapy spadania* (s. 202).

Źródło: Opracowanie własne.

Zwrócenie uwagi na język poetki stanowi także możliwość przypomnienia (lub wprowadzenia) poetyckiej funkcji języka.

Podjęcie próby analizy językoznawczej przekształceń w obrębie użytych w interpretowanych utworach frazeologizmów (tabela 3.) wymaga odwołania do klasyfikacji Stanisława Bąby, poświęconej typom błędów, a właściwie typom innowacji frazeologicznych. Wprowadzenie na lekcjach języka polskiego typów innowacji według S. Bąby pozwoli uczniom na bardziej świadome użytkowanie języka.

Materiał pochodzący z wierszy może stanowić doskonałą bazę do ćwiczeń polegających na określaniu rodzajów przekształceń. Takie ćwiczenia sprowokują również dyskusję na postawione w temacie pytanie: *Innowacyjny czy grafomański? — o języku poezji Wisławy Szymborskiej*. Tak sformułowany temat umożliwi uczniom przedstawienie swojej opinii na temat modelu poezji zaproponowanego przez Szymborską, bez obawy przed reakcją nauczyciela.

Tabela 3

Typy błędów frazeologicznych
odpowiadające rodzajom innowacji językowych

Innowacje wymieniające	Innowacje skracające	Innowacje rozszerzające	Innowacje regulujące	Innowacje kontaminujące
wymiana składnika leksykalnego w związku frazeologicznym	uszczipienie związku frazeologicznego o jakiś składnik	rozbudowanie związku frazeologicznego o dodatkowy element	zmiany w zakresie form gramatycznych w związku frazeologicznym, np. liczby, przypadka, strony czasownika, budowy słowotwórczej	łączenie w jednym związku frazeologicznym elementów pochodzących z dwóch różnych frazeologizmów

Źródło: S. BABA: *Innowacje frazeologiczne współczesnej polszczyzny*. Poznań 1989, za: A. MARKOWSKI: *Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne*. Warszawa 2012, s. 233–249.

Zaprezentowany cykl lekcji przeznaczony dla uczniów szkół średnich jest autorską propozycją wprowadzenia wybranych kwestii językowych w ścisłym połączeniu z tekstem literackim. Zaproponowane rozwiązania metodologiczne stanowią jedynie pewną wskazówkę i punkt wyjścia do własnych pomysłów nauczycieli. Przedstawione ćwiczenia i zadania utrwalające materiał można modyfikować, rozszerzając je lub skracając w zależności od przyjętej koncepcji lekcji oraz od grupy, z którą się pracuje. Najważniejsze zamierzenia, czyli zapoznanie uczniów z poezją Wisławy Szymborskiej oraz pogłębienie określonego aspektu świadomości językowej, zostały zrealizowane zgodnie z założeniami podstawy programowej. Różnorodność ćwiczeń i form pracy ma na celu nie tylko wprowadzenie kolejnej partii materiału, ale i zachęcenie uczniów do aktywnej pracy oraz samodzielnych prób interpretacyjnych.

Cykl lekcji warto zakończyć przeprowadzeniem ankiety (załącznik 1.), która pozwoli uczniom wyrazić swoją opinię oraz realnie wpłynąć na kształt kolejnych lekcji, co prawdopodobnie przyczyni się do podniesienia atrakcyjności zajęć oraz osiągnięcia lepszych rezultatów nauczania.

Załącznik I

Ankieta

1. Czy na zajęciach z języka polskiego po raz pierwszy zetknąłeś/
zetknęłaś się z frazeologią?
Tak, ponieważ .....
Nie, ponieważ .....
2. Czy lekcje były prowadzone w sposób jasny i klarowny? Uzasadnij.
Tak, ponieważ .....
Nie, ponieważ .....
3. Czy lekcje były interesujące? Uzasadnij.
Tak, ponieważ .....
Nie, ponieważ .....
4. Czy po zakończonym cyklu lekcji Twoja wiedza z zakresu
językoznawstwa wzrosła? Uzasadnij.
Tak, ponieważ .....
Nie, ponieważ .....
5. Czy poezja Wisławy Szymborskiej stała się dla Ciebie bardziej
zrozumiała? Uzasadnij.
Tak, ponieważ .....
Nie, ponieważ .....
6. Uwagi
.....
.....

Aleksandra Dusza, Katarzyna Krulicka

Splitting set phrases in the works of Wisława Szymborska

Summary

The article proposes a series of classes integrating literary and linguistic content, based on an analysis and interpretation of selected Szymborska's poems (*W zatrzęsieniu*, *Utopia*, *Radość pisanja* and *Prospekt*). As each of these poems is full of remolded set phrases, they can be an excellent starting point for discussion regarding the function of structural changes that Szymborska introduced to common phrases. They can also serve as the point of departure for discussion of linguistic categories such as innovation and a poetic function of language.

Keywords: phraseology, poetry, language, teaching content integration

Александра Душа, Катажина Крулицка

Деструкция фразеологизмов в творчестве Виславы Шимборской

Резюме

В статье предлагается цикл уроков, интегрирующих язык и литературу. Материал для анализа и интерпретации составляют избранные произведения Виславы Шимборской (*В переизбытке, Утопия, Радость писать, Проспект*). В стихотворениях появляются многочисленные фразеологические сочетания, которые являются отправной точкой для размышлений о функции изменений, введенных в устойчивых оборотах поэтессы, а также о лингвистических категориях (инновация, поэтическая функция).

Ключевые слова: фразеологизм, поэзия, язык, интеграция содержания обучения